

BARWNIKI I PIGMENTY	NORMA BRANŻOWA	BN-86
	Barwniki polanowe do druku Metody badań	6041-57
		Grupa katalogowa 1029

1. WSTĘP

1.1. Przedmiot normy. Przedmiotem normy są metody badań barwników polanowych stosowanych do drukowania wyrobów z włókien poliamidowych.

1.2. Rodzaje badań

- oznaczanie koncentracji,
- oznaczanie odcienia,
- oznaczanie rozpuszczalności w wodzie,
- oznaczanie zawartości substancji nierozpuszczalnych w wodzie,
- oznaczanie pylistości,
- oznaczanie trwałości na wodę,
- oznaczanie trwałości na wodę morską,
- oznaczanie trwałości na pranie w temperaturze 40°C,
- oznaczanie trwałości na pot,
- oznaczanie trwałości na rozpuszczalniki organiczne,
- oznaczanie trwałości na tarcie suche i mokre,
- oznaczanie trwałości na światło.

2. METODY BADAŃ

2.1. Oznaczanie koncentracji

2.1.1. Zasada metody. Oznaczanie polega na wykonaniu druków równolegle na jednym przegrodzonym wałku drukarskim lub szablonie, farbami drukarskimi zawierającymi barwnik badany i wzorcowy tej samej marki. Druki wykonuje się w dwóch intensywnościach: podstawowej i rozjaśnionej.

2.1.2. Aparatura

- Urządzenie do druku maszynowego wałowego lub filmowego, ewentualnie urządzenie laboratoryjne do wykonywania ręcznego druku filmowego (sitowego).
- Mieszadło elektryczne.
- Parownik laboratoryjny lub produkcyjny umożliwiający parowanie w temperaturze 100 ÷ 102°C.

2.1.3. Odczynniki

- Tiomocznik lub mocznik.
- Tiodietylenoglikol.
- Siarczan amonowy, roztwór 1:2.

d) zagęstnik z grupy pochodnych mączki chleba świętojańskiego, np. Indalca PA3 lub inny polecany do tego celu.

e) Niejonowy środek powierzchniowoczynny Roka-fenol N-8 lub inny o podobnym działaniu.

2.1.4. Przygotowanie zagęszczenia

2.1.4.1. Przygotowanie zagęszczenia do farb drukarskich podstawowych. Do 890 ml wody o temperaturze około 40°C wsypywać powoli, przy ciągłym mieszaniu mieszadłem, 110 g zagęstnika wg 2.1.3d). Całość mieszać przez 2 ÷ 3 h do całkowitego spęcznienia i rozklejenia zagęszczenia i uzyskania jednolitej masy, po czym pozostawić do następnego dnia.

2.1.4.2. Przygotowanie zagęszczenia do farb drukarskich rozjaśnionych. Odważyć kolejno:

320 g zagęszczenia przygotowanego wg 2.1.4.1,

15 g tiomocznika lub mocznika,

120 g wody o temperaturze 40 ÷ 50°C,

15 g tiodietylenoglikolu,

15 g roztworu siarczanu amonowego

485 g całość wymieszać mieszadłem do uzyskania jednolitej masy, po czym w zależności od uzyskanej konsystencji dodać

15 g wody lub zagęszczenia podstawowego wg

2.1.4.1

500 g

2.1.5. Przygotowanie farb drukarskich

2.1.5.1. Przygotowanie farb drukarskich podstawowych. Ilości barwnika badanego i wzorcowego w farbách drukarskich podstawowych, w zależności od barwy barwnika są podane w tablicy:

Kolor barwnika	Ilość barwnika	
	w farbie drukarskiej podstawowej g/kg	odważona do sporządzenia farby drukarskiej podstawowej g
1	2	3
Żółcienie	15	3,0
Błękity i granaty	8	1,6
Czernie	20	4,0
Pozostałe kolory	10	2,0

Zgłoszona przez Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Przemysłu Barwników ORGANIKA
Ustanowiona przez Dyrektora Instytutu Chemii Przemysłowej dnia 22 stycznia 1986 r.
jako norma obowiązująca od dnia 1 października 1986 r.
(Dz. Norm. i Miar nr 4/1986 poz. 10)

Do suchej zlewki pojemności 250 ml odważyć:

m g barwnika badanego, zgodnie z tablicą kol. 3, odważone z dokładnością do 0,01 g (jeśli w normie przedmiotowej nie przewidziano inaczej),

8 g tiomocznika lub mocznika,

8 g tiodietylenoglikolu; całość dokładnie wymieszać i dodać

60 g wrzącej wody; wymieszać do całkowitego rozpuszczenia się barwnika.

W przypadku niecałkowitego rozpuszczenia się barwnika, roztwór podgrzać. Następnie całość pozostawić do ostygnięcia do temperatury $40 \div 50^\circ\text{C}$, po czym dodać porcjami, mieszając

110 g zagęszczenia wg 2.1.4.1 i

8 g roztworu siarczanu amonowego.

Całość wymieszać do uzyskania jednolitej masy, po czym w zależności od używanej konsystencji dodać

x g wody lub zagęszczenia wg 2.1.4.1 i wymieszać

200 g

W analogiczny sposób przygotować farbę z barwnikiem wzorcowym.

2.1.5.2. Przygotowanie farb drukarskich rozjaśnionych.

Do suchej zlewki pojemności 250 ml odważyć 40 g farby podstawowej przygotowanej wg 2.1.5.1 z barwnika badanego i 120 g zagęszczenia do rozjaśnień przygotowanego wg 2.1.4.2.

W przypadku Czerni polanowej RB odważyć 15 g farby podstawowej i 150 g zagęszczenia.

Całość wymieszać do uzyskania jednolitej masy.

W analogiczny sposób przygotować farbę z barwnikiem wzorcowym.

2.1.6. Tkanina do drukowania. Do druku przeznaczają się tkaninę lub dzianinę z włókna poliamidowego (Poliamid 6), z jedwabiu gładkiego (typu „koszulówka”) lub teksturowanego (typu „elastil”), stabilizowane.

2.1.7. Wykonanie oznaczania. Próbki tkaniny lub dzianiny, przygotowane wg 2.1.6, drukować parami, jednocześnie na jednym przegrodzonym wałku drukarskim lub szablonie drukarskim farbami podstawowymi przygotowanymi wg 2.1.5.1, z barwnikiem badanym i wzorcowym.

W analogiczny sposób wykonać wydruki farbami rozjaśnionymi przygotowanymi wg 2.1.5.2.

Wydruki wysuszyć w temperaturze nie przekraczającej 70°C , a potem parować w parowniku w temperaturze $102 \pm 2^\circ\text{C}$ w ciągu 30 min. Następnie wydruki płukać w zimnej wodzie bieżącej w ciągu około 15 min (do bezbarwności kąpieli), po czym prać w kąpieli zawierającej 2 g/l Rokafenolu N-8 w temperaturze

$40 \div 50^\circ\text{C}$ w ciągu 10 min. Wydruki dokładnie wypłukać najpierw w ciepłej, potem w zimnej wodzie i wysuszyć w temperaturze nie przekraczającej 60°C .

2.1.8. Ocena wyników. Porównać intensywność barwy wydruków wykonanych farbami podstawowymi z barwnikiem badanym i wzorcowym, po czym farbami rozjaśnionymi. Porównanie przeprowadzić nie uzbrojonym okiem w rozproszonym świetle dziennym lub stosując urządzenie do otrzymywania sztucznego światła dziennego wg PN-68/N-02310.

W przypadku stwierdzenia niezgodnej intensywności barwy porównywanych wydruków, należy powtórzyć drukowanie ze zmniejszoną lub zwiększoną o 5, 10, 15% itd. ilością barwnika wzorcowego.

Koncentrację barwnika badanego (X) w stosunku do barwnika wzorcowego obliczyć w procentach wg wzoru

$$X = \frac{m_1}{m} \cdot 100$$

w którym:

m — masa barwnika badanego, g,

m_1 — masa barwnika wzorcowego dająca wydruk zgodny pod względem intensywności z wydrukiem badanym, g.

Do oceny różnicy barwy porównywanych barwników dopuszcza się pomiar wydruków w świetle odbitym, na urządzeniach przeznaczonych do oznaczania składowych trójkromatycznych XYZ.

2.2. Oznaczanie odcienia. Odcień oznaczać na wydrukach o zgodnej intensywności barwy, wykonanych wg 2.1 barwnikiem badanym i wzorcowym. Porównanie przeprowadzić nie uzbrojonym okiem w rozproszonym świetle dziennym lub stosując urządzenie do otrzymywania sztucznego światła dziennego wg PN-68/N-02310.

W przypadku stwierdzenia niezgodności odcienia, należy podać charakterystykę słowną tej niezgodności, np. bardziej czerwony, przytłumiony, itp.

Do oceny różnicy barwy porównywanych barwników dopuszcza się pomiar wydruków w świetle odbitym, na urządzeniach przeznaczonych do oznaczania składowych trójkromatycznych XYZ.

2.3. Oznaczanie rozpuszczalności w wodzie — wg BN-74/6044-14.

2.4. Oznaczanie zawartości substancji nierozpuszczalnych w wodzie — wg BN-83/6041-27.

2.5. Oznaczanie pylistości — wg BN-83/6041-27.

2.6. Oznaczanie trwałości na wodę, wodę morską, pranie w temperaturze 40°C , pot, rozpuszczalniki organiczne, tarcie suche i mokre i światło sztuczne — wg BN-83/6041-27 na wydrukach przygotowanych wg 2.1, o intensywności 1/1 kolekcji pomocniczej.

K O N I E C

INFORMACJE DODATKOWE

1. Instytucja opracowująca normę — Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Przemysłu Barwników ORGANIKA, Zgierz.

2. Normy związane

PN-68/N-02310 Iluminanty i źródła sztucznego światła dziennego
BN-83/6041-27 Barwniki polanowe do barwienia. Metody badań

BN-74/6044-14 Barwniki. Oznaczanie rozpuszczalności w wodzie

3. Autorzy projektu normy — mgr inż. Helena Bogusławska-Dzierżan, mgr Hanna Bernard — Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Przemysłu Barwników ORGANIKA, Zgierz.